Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Femte Afdeling)

23. november 2023*

»Præjudiciel forelæggelse – intellektuelle ejendomsrettigheder – direktiv 2014/26/EU – kollektiv forvaltning af ophavsret og beslægtede rettigheder – kollektiv forvaltningsorganisation – direktiv 2004/48/EF – foranstaltninger, procedurer og retsmidler, der er nødvendige for at sikre håndhævelsen af intellektuelle ejendomsrettigheder – artikel 4 – personer berettiget til at anmode om anvendelse af foranstaltninger, procedurer og retsmidler i henhold til direktiv 2004/48/EF – kollektiv forvaltningsorganisation, der er godkendt til at udstede kollektive licenser med udvidet virkning – søgsmålskompetence med henblik på at forsvare intellektuelle ejendomsrettigheder«

I sag C-201/22,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Korkein oikeus (øverste domstol, Finland) ved afgørelse af 15. marts 2022, indgået til Domstolen den 15. marts 2022, i sagen

Kopiosto ry

mod

Telia Finland Oyj,

har

DOMSTOLEN (Femte Afdeling),

sammensat af afdelingsformanden, E. Regan, og dommerne Z. Csehi, M. Ilešič (refererende dommer), I. Jarukaitis og D. Gratsias,

generaladvokat: M. Szpunar,

justitssekretær: A. Calot Escobar,

på grundlag af den skriftlige forhandling,

efter at der er afgivet indlæg af:

– Kopiosto ry ved asianajajat S. Lapiolahti og B. Rapinoja,

* Processprog: finsk.

– Telia Finland Oyj ved asianajaja M. Manner,

– den finske regering ved M. Pere, som befuldmægtiget,

– den polske regering ved B. Majczyna, som befuldmægtiget,

– Europa-Kommissionen ved S.L. Kalėda, J. Samnadda og I. Söderlund, som befuldmægtigede,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 11. maj 2023,

afsagt følgende

Dom

1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 4, litra c), i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2004/48/EF af 29. april 2004 om håndhævelsen af intellektuelle ejendomsrettigheder (EUT 2004, L 157, s. 45, berigtiget i EUT 2004, L 195, s. 16, og EUT 2007, L 204, s. 27) samt af artikel 17 og 47 i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder (herefter »chartret«).

2 Anmodningen er blevet indgivet i forbindelse med en tvist mellem Kopiosto ry og Telia Finland Oyj (herefter »Telia«) vedrørende Telias viderespredning af TV-udsendelser, der angiveligt krænker de ophavsrettigheder, der tilhører de ophavsmænd, som Kopiosto repræsenterer.

Retsforskrifter

EU-retten

Direktiv 2004/48

3 3., 10. og 18. betragtning til direktiv 2004/48 har følgende ordlyd:

»(3) Uden effektive midler til at sikre håndhævelsen af intellektuelle ejendomsrettigheder mindskes interessen […] for innovation og kreativitet, og investeringerne vil falde. Det er derfor nødvendigt at sikre, at de materielle regler om intellektuel ejendomsret, der i dag i høj grad henhører under den gældende fællesskabsret, reelt anvendes i [Det Europæiske Fællesskab]. I den henseende er midlerne til at sikre håndhævelsen af intellektuelle ejendomsrettigheder afgørende for et velfungerende indre marked.

[…]

(10) Formålet med dette direktiv er indbyrdes at tilnærme lovgivningerne med henblik på at sikre et højt, ækvivalent og ensartet beskyttelsesniveau i det indre marked.

[…]

(18) [De ved dette direktiv fastsatte] foranstaltninger, procedurer og retsmidler bør kunne kræves anvendt ikke kun af rettighedshaverne, men også af personer, der i det omfang det er muligt efter og i overensstemmelse med den relevante lovgivning, har en direkte interesse og søgsmålsret, hvilket kan indbefatte faglige organisationer, der skal varetage forvaltningen af rettighederne eller forsvare de kollektive og individuelle interesser, de repræsenterer.«

4 Direktivets kapitel I med overskriften »Genstand og anvendelsesområde« indeholder bl.a. det nævnte direktivs artikel 1 med overskriften »Genstand«, der bestemmer:

»Dette direktiv vedrører de foranstaltninger, procedurer og retsmidler, der er nødvendige for at sikre håndhævelsen af intellektuelle ejendomsrettigheder. I dette direktiv omfatter udtrykket »intellektuelle ejendomsrettigheder« også industrielle ejendomsrettigheder.«

5 Direktivets artikel 2 har overskriften »Anvendelsesområde« og bestemmer i stk. 1:

»Med forbehold af de midler, der er indført eller kan indføres i fællesskabslovgivningen eller i medlemsstaternes lovgivninger, for så vidt disse midler er gunstigere for rettighedshaverne, finder de i dette direktiv fastsatte foranstaltninger, procedurer og retsmidler anvendelse i overensstemmelse med artikel 3 på enhver krænkelse af intellektuelle ejendomsrettigheder som fastsat i fællesskabsretten og/eller den pågældende medlemsstats nationale ret.«

6 Samme direktivs kapitel II, som omfatter direktivets artikel 3-15, har overskriften »Foranstaltninger, procedurer og retsmidler«.

7 Artikel 3 i direktiv 2004/48 med overskriften »Almindelige bestemmelser« fastsætter:

»1. Medlemsstaterne fastsætter de foranstaltninger, procedurer og retsmidler, der er nødvendige for at sikre håndhævelsen af de intellektuelle ejendomsrettigheder, der er omfattet af dette direktiv. Disse foranstaltninger, procedurer og retsmidler skal være fair og rimelige, de må ikke være unødigt komplicerede eller udgiftskrævende, og de må ikke indebære urimelige frister eller medføre ugrundede forsinkelser.

2. Foranstaltningerne og retsmidlerne skal ligeledes være effektive, stå i et rimeligt forhold til krænkelsen og have afskrækkende virkning, og de skal anvendes på en sådan måde, at der ikke opstår hindringer for lovlig samhandel, og at der ydes garanti mod misbrug af dem.«

8 Dette direktivs artikel 4 med overskriften »Personer berettiget til at anmode om anvendelse af foranstaltninger, procedurer og retsmidler« har følgende ordlyd:

»Medlemsstaterne anerkender:

a) indehavere af intellektuelle ejendomsrettigheder i overensstemmelse med den lovgivning, der finder anvendelse

b) alle andre personer, der har tilladelse til at anvende disse rettigheder, […] i det omfang det er muligt efter og i overensstemmelse med den lovgivning, der finder anvendelse

c) organisationer til kollektiv forvaltning af intellektuelle ejendomsrettigheder, der efter reglerne er officielt anerkendt som berettigede til at repræsentere indehavere af intellektuelle ejendomsrettigheder, i det omfang det er muligt efter og i overensstemmelse med den lovgivning, der finder anvendelse

d) faglige interesseorganisationer, der efter reglerne er anerkendt som berettigede til at repræsentere indehavere af intellektuelle ejendomsrettigheder, i det omfang det er muligt efter og i overensstemmelse med den lovgivning, der finder anvendelse

som personer, der kan anmode om anvendelse af de i dette kapitel omhandlede foranstaltninger, procedurer og retsmidler.«

Direktiv 2014/26/EU

9 8., 9., 12. og 49. betragtning til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2014/26/EU af 26. februar 2014 om kollektiv forvaltning af ophavsret og beslægtede rettigheder samt multiterritoriale licenser for rettigheder til musikværker med henblik på onlineanvendelse i det indre marked (EUT 2014, L 84, s. 72) lyder:

»(8) Formålet med dette direktiv er at samordne de nationale regler om kollektive forvaltningsorganisationers adgang til at udøve virksomhed med forvaltning af ophavsret og beslægtede rettigheder og reglerne vedrørende deres styring og tilsyn […]

(9) Formålet med direktivet er at fastsætte krav til kollektive forvaltningsorganisationer med henblik på at sikre en høj standard for forvaltning, økonomisk forvaltning, gennemsigtighed og rapportering. […]

[…]

(12) Dette direktiv finder anvendelse på alle kollektive forvaltningsorganisationer […], men blander sig ikke i ordninger vedrørende forvaltning af rettigheder i medlemsstaterne, såsom individuel forvaltning, udvidelse af en aftale mellem en repræsenterende kollektiv forvaltningsorganisation og en bruger, dvs. aftalelicenser, obligatorisk kollektiv forvaltning, retlige formodninger om repræsentation og overførsel af rettigheder til kollektive forvaltningsorganisationer.

[…]

(49) […] Endelig er det også hensigtsmæssigt at kræve, at medlemsstater har uafhængige, upartiske og effektive tvistbilæggelsesprocedurer via organer, som har ekspertise inden for intellektuel ejendomsret eller via domstole, der er hensigtsmæssige til at bilægge kommercielle tvister mellem kollektive forvaltningsorganisationer og brugere ud fra de gældende eller foreslåede licensbetingelser eller i forbindelse med brud på kontrakt.«

10 Direktivets artikel 3, litra a), med overskriften »Definitioner« bestemmer:

»I dette direktiv forstås ved:

a) »kollektiv forvaltningsorganisation«: enhver organisation, som er bemyndiget ved lov eller ved overdragelse, licens eller anden kontraktmæssig aftale til at forvalte ophavsret eller ophavsretsbeslægtede rettigheder for mere end én rettighedshaver til kollektiv gavn for disse rettighedshavere som sit eneste eller primære formål, og som opfylder et eller begge af følgende kriterier:
   i) den er ejet eller kontrolleret af dens medlemmer
   ii) den er organiseret uden profit for øje.«

11 Nævnte direktivs artikel 35 med overskriften »Tvistbilæggelse« har følgende ordlyd:

»1. Medlemsstaterne sikrer, at tvister mellem kollektive forvaltningsorganisationer og brugere om især gældende og foreslåede licensbetingelser eller brud på kontrakter kan forelægges en domstol eller, hvis det er relevant, et andet uafhængigt og upartisk tvistbilæggelsesorgan, hvor dette organ har ekspertise inden for intellektuelle ejendomsrettigheder.

2. Artikel 33 og 34 og nærværende artikels stk. 1 berører ikke parternes ret til at gøre deres rettigheder gældende og forsvare deres rettigheder ved at anlægge sag ved en domstol.«

Finsk ret

12 § 26 i tekijänoikeuslaki (404/1961) (lov om ophavsret (404/1961)) af 8. juli 1961, som ændret ved laki tekijänoikeuslain muuttamisesta (607/2015) (lov om ændring af lov om ophavsret (607/2015)) af 22. maj 2015 (herefter »ophavsretsloven«), med overskriften »Aftalelicens« bestemmer i stk. 1, at ophavsretslovens bestemmelser om aftalelicenser finder anvendelse på en aftale om anvendelse af værker af ophavsmænd inden for et bestemt område, som indgås mellem en bruger og en organisation, der inden for dette område, med godkendelse fra ministeriet for uddannelse og kultur, repræsenterer talrige ophavsmænd til værker, som anvendes i Finland. Den godkendte organisation anses med hensyn til denne aftale for at være berettiget til også at repræsentere andre ophavsmænd til værker inden for samme område. En licenstager, der har fået tildelt en aftalelicens i henhold til den nævnte aftale, kan i overensstemmelse med denne aftales betingelser anvende alle værker af ophavsmænd inden for samme område.

13 I medfør af ophavsretslovens § 26, stk. 4, finder den bestemmelse, som den i stk. 1 nævnte organisation træffer vedrørende fordelingen af vederlagene for reproduktion, formidling eller udsendelse af værkerne mellem de ophavsmænd, som repræsenteres af organisationen, eller anvendelsen af vederlagene til formål, der er fælles for ophavsmændene, også anvendelse på de ophavsmænd inden for samme område som omhandlet i stk. 1, som denne organisation ikke repræsenterer direkte.

14 Ophavsretslovens § 25h med overskriften »Viderespredning af radio- eller TV-udsendelser« bestemmer i stk. 1, at et værk, der er indeholdt i en radio- eller TV-udsendelse, kan på grundlag af en licensaftale som fastsat i ophavsretslovens § 26, såfremt udsendelsen ikke ændres, udbredes til almenheden samtidig med den oprindelse udsendelse.

Tvisten i hovedsagen og de præjudicielle spørgsmål

15 Kopiosto er en kollektiv forvaltningsorganisation som omhandlet i artikel 3, litra a), i direktiv 2014/26, der forvalter og udsteder licenser på vegne af et stort antal ophavsmænd på grundlag af fuldmagter, som den har fået af disse ophavsmænd. Kopiosto er ligeledes godkendt af ministeriet for uddannelse og kultur som licensaftaleorganisation som omhandlet i ophavsretslovens § 26 bl.a. med henblik på viderespredning af værker, der indgår i en radio- eller TV-udsendelse som omhandlet i denne lovs § 25h, stk. 1.

16 Telia driver et kabel-TV-net, hvorigennem de nationale TV-kanalers signaler transmitteres ukodet til offentligheden.

17 Den 24. januar 2018 anlagde Kopiosto sag ved markkinaoikeus (domstol i handelsretlige sager, Finland) med påstand om, at det blev fastslået, at Telia havde foretaget viderespredning af TV-udsendelser som omhandlet i ophavsretslovens § 25h, og at denne viderespredning i mangel af forudgående tilladelse fra Kopiosto krænkede ophavsmændenes rettigheder, som Kopiosto varetager primært som licensaftaleorganisation og sekundært på grundlag af fuldmagter fra indehaverne af ophavsrettighederne.

18 Telia er af den opfattelse, at Kopiosto ikke har søgsmålskompetence til at anlægge sag på grundlag af krænkelse af ophavsmændenes rettigheder.

19 Ved dom af 18. juni 2019 afviste markkinaoikeus (domstol i handelsretlige sager) bl.a. Kopiostos påstande, der var støttet på en krænkelse af ophavsretten, med den begrundelse, at Kopiosto som licensaftaleorganisation ikke havde ret til i eget navn at anlægge krænkelsessøgsmål på vegne af de rettighedshavere, som organisationen repræsenterede som licensaftaleorganisation, i de situationer, som er omhandlet i ophavsretslovens § 26. Denne domstol var af den opfattelse, at Kopiosto heller ikke havde søgsmålskompetence til at anlægge et krænkelsessøgsmål for de rettighedsindehavere, som havde givet organisationen en fuldmagt til at forvalte deres rettigheder og til at repræsentere dem i retssager.

20 Kopiosto har iværksat appel til prøvelse af denne dom ved Korkein oikeus (øverste domstol, Finland), som er den forelæggende ret, og har principalt gjort gældende, at organisationen som følge af sin status som licensaftaleorganisation i henhold til artikel 4, litra c), i direktiv 2004/48 har en direkte søgsmålsinteresse i de tilfælde, hvor der sker ulovlig anvendelse af værker, der tilhører de ophavsmænd, som den repræsenterer, og subsidiært, at den i det mindste har ret til at anlægge sag vedrørende ulovlig anvendelse af disse ophavsmænds værker på grundlag af forvaltnings- og procesfuldmagter, som disse ophavsmænd har givet organisationen.

21 Telia har for den forelæggende ret gjort gældende, at Kopiosto som licensaftaleorganisation er berettiget til at udstede licenser til viderespredning af TV-udsendelser og opkræve vederlagene i denne forbindelse. Derimod er det alene den oprindelige indehaver af ophavsretten eller erhververen heraf, der kan anlægge sag om krænkelse af den nævnte ophavsret.

22 Korkein oikeus (øverste domstol) er i det væsentlige af den opfattelse, at det for at afgøre tvisten i hovedsagen i mangel af bestemmelser i national ret på området er nødvendigt at besvare spørgsmålet om, på hvilke betingelser en kollektiv forvaltningsorganisation som omhandlet i artikel 3, litra a), i direktiv 2014/26 kan anses for at have ret til at anmode om anvendelse af de foranstaltninger, procedurer og retsmidler, der er omhandlet i kapitel II i direktiv 2004/48. Den forelæggende ret ønsker navnlig oplyst, om det med henblik herpå i henhold til dette direktivs

artikel 4, litra c), er tilstrækkeligt, at en licensaftaleorganisation i medfør af national lovgivning har almindelig partsevne i retssager samt ret til at forhandle og udstede sådanne licenser til viderespredning af TV-udsendelser på vegne af alle rettighedshaverne inden for det pågældende område, eller om søgsmålskompetence er betinget af, at denne organisation i henhold til national lovgivning udtrykkeligt er berettiget til i eget navn at anlægge sag på grundlag af en krænkelse af sådanne rettigheder.

23 I denne henseende har den forelæggende ret indledningsvis anført, at Domstolen i dom af 7. august 2018, SNB-REACT (C-521/17, EU:C:2018:639), gjorde søgsmålskompetencen betinget af, at en organisation for kollektiv repræsentation af indehavere af intellektuelle ejendomsrettigheder i henhold til national lovgivning kunne betragtes som havende en direkte interesse i at forsvare sådanne rettigheder, og at denne lovgivning gjorde det muligt for organisationen at optræde som part i en retssag med henblik herpå, uden imidlertid at præcisere, om denne anden betingelse henviser til en sådan organisations almindelige evne til at optræde som part i en retssag, eller om den kræver, at national ret udtrykkeligt fastsætter eller i det mindste gør det muligt, at en organisation, der kan udstede kollektive licenser med udvidet virkning, kan anlægge sag på grundlag af en krænkelse af ophavsretten.

24 Dernæst er den forelæggende ret af den opfattelse, at det i lyset af denne doms præmis 34 og 35 ikke klart fremgår, om artikel 4, litra c), i direktiv 2004/48 skal fortolkes således, at denne bestemmelse har til formål at harmonisere, hvad der skal forstås ved den »direkte interesse«, der er nævnt i 18. betragtning til direktiv 2004/48, og som en organisation kan have i at forsvare rettigheder tilhørende de rettighedshavere, som organisationen repræsenterer, eller om denne interesse skal fastlægges på grundlag af national ret. Det fremgår heller ikke klart af artikel 4, litra c), i direktiv 2004/48, sammenholdt med 18. betragtning til direktivet, om en kollektiv forvaltningsorganisation har en direkte interesse i at forsvare intellektuelle ejendomsrettigheder alene af den grund, at den på grundlag af dels den kollektive licens med udvidet virkning, dels de af rettighedshaverne tildelte forvaltningsfuldmagter er berettiget til at indrømme udnyttelsesrettigheder til værker og til på vegne af rettighedshaverne at modtage de vederlag, der skal betales herfor, med henblik på at udbetale dem til rettighedshaverne.

25 Endelig har den forelæggende ret udtrykt tvivl om, hvorledes artikel 4, litra c), i direktiv 2004/48 skal fortolkes i lyset af dels beskyttelsen af ejendomsretten som fastsat i chartrets artikel 17, dels retten til effektive retsmidler som fastsat i chartrets artikel 47, navnlig for så vidt angår spørgsmålet om, hvorvidt en organisation, der kan udstede kollektive licenser med udvidet virkning, har søgsmålskompetence. Korkein oikeus (øverste domstol) har i denne henseende anført, at hvis organisationen, der kan udstede kollektive licenser med udvidet virkning, skal anses for at have ret til at anlægge et krænkelsessøgsmål i eget navn, kan dette medføre en begrænsning af indehaverens ret til selv at anlægge sag. I denne sammenhæng bør det afklares, om den omstændighed, at en sådan organisation tillægges søgsmålskompetence i tilfælde, hvor der sker krænkelse af rettigheder, der tilhører ophavsmænd, som ikke har overdraget deres eneret, skal anses for et uforholdsmæssigt indgreb i deres ret til at råde over deres ophavsrettigheder. Den forelæggende ret har imidlertid anført, at et sådant indgreb kan være begrundet, navnlig henset til den omstændighed, at kollektive forvaltningsorganisationer kan gribe mere effektivt ind end indehaveren af selve ophavsretten.

26 På denne baggrund har Korkein oikeus (øverste domstol) besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»1) Sigtes der med hensyn til licensaftaleorganisationer, som kollektivt forvalter intellektuelle ejendomsrettigheder, med beføjelsen til at anlægge sag for at forsvare disse rettigheder, som forudsættes af søgsmålskompetencen på grundlag af artikel 4, litra c), i direktiv 2004/48, udelukkende til den almindelige partsevne i retssager, eller kræves der dermed en ret til i eget navn at anlægge sag for at forsvare de omhandlede rettigheder, som udtrykkeligt er anerkendt i den nationale lovgivning?

2) Skal udtrykket »direkte interesse i at forsvare rettighederne tilhørende de rettighedsindehavere, som den repræsenterer« ved fortolkningen [i forbindelse med] artikel 4, litra c), i direktiv 2004/48 fortolkes ensartet i alle medlemsstater, når det drejer sig om retten for en forvaltningsorganisation som omhandlet i artikel 3, litra a), i direktiv [2014/26] til i eget navn at anlægge sag vedrørende krænkelse af ophavsretten, hvis
   a) det drejer sig om anvendelser af værker, for hvilke [denne] organisation som licensaftaleorganisation som omhandlet i [ophavsretsloven] er berettiget til at tildele licensaftaler, som gør det muligt for licenstageren også at anvende værker af ophavsmænd [inden for dette område], som ikke har givet organisationen fuldmagt til at forvalte deres rettigheder
   b) det drejer sig om anvendelser af værker, for hvilke ophavsmændene ved kontrakt eller fuldmagt har givet [samme organisation] bemyndigelse til at forvalte deres rettigheder, uden at ophavsrettighederne er blevet overdraget til organisationen?

3) Såfremt det lægges til grund, at [den omhandlede organisation] som licensaftaleorganisation har en direkte interesse [i] og søgsmålskompetence til at anlægge sag i eget navn: Hvilken betydning har det ved bedømmelsen af søgsmålskompetencen eventuelt i lyset af [chartrets] artikel 17 og 47 […], at [denne organisation] som licensaftaleorganisation også repræsenterer ophavsmænd, som ikke har bemyndiget den til at forvalte deres rettigheder, og at organisationens ret til at anlægge sag for at forsvare disse ophavsmænds rettigheder ikke er reguleret ved lov?«

Om de præjudicielle spørgsmål

Det første spørgsmål

27 Med det første spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 4, litra c), i direktiv 2004/48 skal fortolkes således, at ud over betingelsen om en direkte interesse i at forsvare de pågældende rettigheder er anerkendelsen af, at organisationer til kollektiv forvaltning af intellektuelle ejendomsrettigheder i eget navn kan anmode om anvendelse af de foranstaltninger, procedurer og retsmidler, der er fastsat i dette direktivs kapitel II, alene betinget af disse organisationers partsevne, eller således, at det kræves, at det i den anvendelige lovgivning udtrykkeligt er fastsat, at de nævnte organisationer har søgsmålskompetence med henblik på at forsvare intellektuelle ejendomsrettigheder.

28 I denne henseende bemærkes indledningsvis, at Domstolen har fastslået, at det fremgår af 18. betragtning til direktiv 2004/48, i lyset af hvilken direktivets artikel 4 skal læses, at EU-lovgiver har ønsket, at det ikke kun anerkendes, at indehavere af intellektuelle ejendomsrettigheder er berettiget til at kunne kræve de i dette direktivs kapitel II fastsatte foranstaltninger, procedurer og

retsmidler, men også personer, der i det omfang det er muligt efter og i overensstemmelse med den relevante lovgivning har en direkte interesse i at forsvare disse rettigheder og søgsmålsret (dom af 7.8.2018, SNB-REACT, C-521/17, EU:C:2018:639, præmis 33).

29 Disse personer er anført i nævnte direktivs artikel 4, litra b)-d). Organisationer til kollektiv forvaltning af intellektuelle ejendomsrettigheder er omhandlet i denne artikels litra c), hvorefter medlemsstaterne anerkender organisationer til kollektiv forvaltning af intellektuelle ejendomsrettigheder, der efter reglerne er officielt anerkendt som berettigede til at repræsentere rettighedshavere, som personer, der kan anmode om anvendelse af de foranstaltninger, procedurer og retsmidler, der er omhandlet i samme direktivs kapitel II, i det omfang det er muligt efter og i overensstemmelse med den lovgivning, der finder anvendelse.

30 Domstolen har fastslået, at artikel 4, litra c), i direktiv 2004/48 skal fortolkes således, at medlemsstaterne er forpligtede til at anerkende, at en organisation til kollektiv repræsentation af varemærkeindehavere er berettiget til med henblik på at forsvare disse varemærkeindehaveres rettigheder i eget navn at iværksætte de i dette direktiv fastsatte retsmidler og med henblik på at håndhæve de nævnte rettigheder i eget navn at indbringe sager for domstolene, forudsat at den nævnte organisation i henhold til national lovgivning betragtes som havende en direkte interesse i at forsvare disse rettigheder, og denne lovgivning gør det muligt for organisationen at optræde som part i retssager (jf. i denne retning dom af 7.8.2018, SNB-REACT, C-521/17, EU:C:2018:639, præmis 39).

31 Det følger heraf, at en organisation til kollektiv forvaltning af intellektuelle ejendomsrettigheder er berettiget til i eget navn at anmode om anvendelse af de foranstaltninger, procedurer og retsmidler, der er fastsat i kapitel II i direktiv 2004/48, på betingelse af, at denne organisation i henhold til den anvendelige lovgivning anses for at have en direkte interesse i at forsvare sådanne rettigheder, og at denne lovgivning giver den ret til at anlægge sag med henblik herpå.

32 Selv om en organisation til kollektiv forvaltning af intellektuelle ejendomsrettigheder nødvendigvis skal have partsevne for at være berettiget til i eget navn at anmode om anvendelse af de foranstaltninger, procedurer og retsmidler, der er fastsat i dette direktiv, er en sådan partsevne ikke i sig selv tilstrækkelig til dette formål.

33 Eftersom partsevne udgør et almindeligt kendetegn for den status som juridisk person, som kollektive forvaltningsorganisationer i princippet har, ville en anden fortolkning i øvrigt fratage den anden betingelse, der er nævnt i præmis 39 i dom af 7. august 2018, SNB-REACT (C-521/17, EU:C:2018:639), dens effektive virkning.

34 Hvad dernæst angår spørgsmålet om, hvorvidt anerkendelsen af, at en organisation til kollektiv forvaltning af intellektuelle ejendomsrettigheder er berettiget til i eget navn at anmode om anvendelse af de foranstaltninger, procedurer og retsmidler, der er fastsat i direktiv 2004/48, er betinget af, at denne mulighed udtrykkeligt er fastsat i den anvendelige lovgivning, bemærkes, at dette direktivs artikel 4, litra c), generelt henviser til »den lovgivning, der finder anvendelse«.

35 Et sådant udtryk betyder imidlertid ikke nødvendigvis, at den mulighed, som organisationer til kollektiv forvaltning af intellektuelle ejendomsrettigheder har for i eget navn at anmode om anvendelse af de foranstaltninger, procedurer og retsmidler, der er fastsat i det nævnte direktiv, skal være udtrykkeligt fastsat i en særlig bestemmelse, idet søgsmålskompetencen kan følge af generelle processuelle regler.

36 Denne fortolkning understøttes af formålet med direktiv 2004/48, der, således som det fremgår af tiende betragtning hertil, bl.a. er at sikre et højt beskyttelsesniveau for den intellektuelle ejendomsret i det indre marked (dom af 17.6.2021, M.I.C.M., C-597/19, EU:C:2021:492, præmis 75 og den deri nævnte retspraksis). Med henblik herpå pålægger dette direktivs artikel 3 medlemsstaterne en forpligtelse til at fastsætte et minimum af de foranstaltninger, procedurer og retsmidler, der er nødvendige for at sikre håndhævelsen af intellektuelle ejendomsrettigheder.

37 Som det fremgår af 18. betragtning til det nævnte direktiv, har EU-lovgiver anset det for ønskeligt, således som det allerede er anført i denne doms præmis 28, at det ikke kun anerkendes, at indehavere af intellektuelle ejendomsrettigheder er berettiget til at anmode om anvendelse af de foranstaltninger, procedurer og retsmidler, der er fastsat i direktivet, men også kollektive forvaltningsorganisationer, der som udgangspunkt råder over de økonomiske og materielle ressourcer, der gør det muligt for dem effektivt at anlægge søgsmål med henblik på at bekæmpe krænkelser af disse rettigheder.

38 En indskrænkende fortolkning af artikel 4, litra c), i direktiv 2004/48 ville følgelig i de medlemsstater, der ikke har vedtaget bestemmelser, der specifikt regulerer kollektive forvaltningsorganisationers søgsmålsret, kunne forhindre sådanne organisationer i i eget navn at anmode om anvendelse af de foranstaltninger, procedurer og retsmidler, der er fastsat i dette direktiv, og således risikere at svække virkningen af de midler, som EU-lovgiver har indført med henblik på at sikre håndhævelsen af intellektuelle ejendomsrettigheder.

39 Henset til ovenstående betragtninger skal det første spørgsmål besvares med, at artikel 4, litra c), i direktiv 2004/48 skal fortolkes således, at ud over betingelsen om, at organisationer til kollektiv forvaltning af intellektuelle ejendomsrettigheder skal have en direkte interesse i at forsvare de omhandlede rettigheder, er anerkendelsen af, at disse organisationer i eget navn kan anmode om anvendelse af de foranstaltninger, procedurer og retsmidler, der er fastsat i dette direktivs kapitel II, betinget af, at disse organisationer har søgsmålskompetence med henblik på at forsvare intellektuelle ejendomsrettigheder, hvilket kan følge af en særlig bestemmelse herom eller af generelle processuelle regler.

Det andet spørgsmål

40 Med det andet spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 4, litra c), i direktiv 2004/48 skal fortolkes således, at medlemsstaterne er forpligtede til at anerkende, at organisationer til kollektiv forvaltning af intellektuelle ejendomsrettigheder, der efter reglerne officielt er anerkendt som berettigede til at repræsentere indehavere af intellektuelle ejendomsrettigheder, har direkte interesse i i eget navn at anmode om anvendelse af de i dette direktivs kapitel II fastsatte foranstaltninger, procedurer og retsmidler i det tilfælde, hvor det af den nationale lovgivning, der finder anvendelse, ikke fremgår, at disse organisationer skal have en direkte interesse i at forsvare de pågældende rettigheder.

41 Det bemærkes, at begrebet »direkte interesse«, som ikke er anvendt i artikel 4 i direktiv 2004/48, er nævnt i 18. betragtning til dette direktiv, hvoraf det fremgår, at EU-lovgiver har ønsket, at anvendelse af de foranstaltninger, procedurer og retsmidler, der er fastsat i det nævnte direktiv, ikke kun bør kunne kræves af indehavere af intellektuelle ejendomsrettigheder, men også af personer, der har en direkte interesse i at forsvare disse rettigheder og søgsmålsret, »i det omfang det er muligt efter og i overensstemmelse med den relevante lovgivning«.

42 Det bemærkes, at mens artikel 4, litra a), i direktiv 2004/48 bestemmer, at medlemsstaterne under alle omstændigheder anerkender, at indehavere af intellektuelle ejendomsrettigheder er berettiget til at anmode om anvendelsen af de foranstaltninger, procedurer og retsmidler, der er omhandlet i direktivets kapitel II, præciserer litra b)-d) i denne artikel 4 alle tre, at det kun er i det omfang, det er muligt efter og i overensstemmelse med den lovgivning, der finder anvendelse, at medlemsstaterne anerkender, at andre personer samt visse bestemte organisationer er berettiget (dom af 7.8.2018, SNB-REACT, C-521/17, EU:C:2018:639, præmis 28).

43 I denne henseende har Domstolen præciseret, at henvisningen i artikel 4, litra c), i direktiv 2004/48 til »den lovgivning, der finder anvendelse« skal forstås således, at den både henviser til den gældende nationale lovgivning og i givet fald EU-retten (jf. i denne retning dom af 7.8.2018, SNB-REACT, C-521/17, EU:C:2018:639, præmis 31).

44 Som generaladvokaten har anført i punkt 52 i forslaget til afgørelse, skal det med henblik på besvarelsen af det andet spørgsmål fastslås, om de nugældende bestemmelser i EU-retten anerkender, at de kollektive forvaltningsorganisationer har en direkte interesse i at forsvare intellektuelle ejendomsrettigheder.

45 Som det fremgår af nærværende doms præmis 41 og 42, regulerer dette direktiv for det første, for så vidt som det med henblik herpå henviser til den lovgivning, der finder anvendelse, ikke selv spørgsmålet om, hvorvidt en kollektiv forvaltningsorganisation har en direkte interesse i at forsvare intellektuelle ejendomsrettigheder.

46 Denne fortolkning bekræftes af forarbejderne til direktivet, hvoraf det fremgår, at EU-lovgiver afstod fra at harmonisere søgsmålskompetencen for de organisationer, der er nævnt i direktivets artikel 4, litra c). Selv om Europa-Kommissionens oprindelige forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om foranstaltninger og procedurer til sikring af overholdelsen af intellektuelle ejendomsrettigheder (KOM(2003) 46 endelig) indeholdt en forpligtelse for medlemsstaterne til at anerkende, at forvaltningsorganisationer »kan begære foranstaltningerne og procedurerne anvendt og optræde som part i en retssag med henblik på at forsvare de kollektive rettigheder og interesser, de repræsenterer«, blev denne tilgang i sidste ende forkastet til fordel for en henvisning til den lovgivning, der finder anvendelse.

47 For det andet bemærkes, at selv om artikel 35, stk. 1, i direktiv 2014/26, sammenholdt med 49. betragtning hertil, kræver, at medlemsstaterne har uafhængige, upartiske og effektive procedurer til bilæggelse af tvister mellem forvaltningsorganisationer og brugere, navnlig ved domstolene, forholder det sig fortsat således, at dette direktiv, således som det fremgår af 8. og 9. betragtning hertil, ikke har til formål at regulere betingelserne for, at sådanne organisationer kan anlægge sag ved domstolene, men at samordne de nationale regler om disse organisationers adgang til at udøve virksomhed med forvaltning af ophavsret og beslægtede rettigheder og reglerne vedrørende deres styring og tilsyn samt at sikre en høj standard for forvaltning, økonomisk forvaltning, gennemsigtighed og rapportering fra sådanne organisationers side. Det kan derfor ikke lægges til grund, at denne bestemmelse har til formål at regulere spørgsmålet om, hvorvidt kollektive forvaltningsorganisationer skal have direkte interesse i at forsvare intellektuelle ejendomsrettigheder.

48 Under disse omstændigheder skal det fastslås, at EU-retten ikke regulerer betingelserne for, at en kollektiv forvaltningsorganisation skal anses for at have en direkte interesse i at forsvare intellektuelle ejendomsrettigheder, og at »den lovgivning, der finder anvendelse«, som er nævnt i artikel 4, litra c), i direktiv 2004/48, henviser til medlemsstaternes nationale ret.

49 I denne henseende bemærkes, at Domstolen har fastslået, at medlemsstaterne er forpligtede til at anerkende, at en organisation til kollektiv forvaltning af intellektuelle ejendomsrettigheder er berettiget til at anmode om anvendelse af de foranstaltninger, procedurer og retsmidler, der er fastsat i dette direktiv, og til at anlægge sag ved domstolene med henblik på at håndhæve disse rettigheder, bl.a. når denne organisation i henhold til den nationale lovgivning anses for at have en direkte interesse i at forsvare disse rettigheder. Det tilkommer derfor de nationale domstole at fastlægge, om en sådan organisation i henhold til den nationale lovgivning, der finder anvendelse, har en direkte interesse i at forsvare rettighederne tilhørende de rettighedshavere, som den repræsenterer, idet det præciseres, at såfremt denne betingelse ikke er opfyldt, påhviler en sådan pligt til anerkendelse ikke medlemsstaterne (jf. i denne retning dom af 7.8.2018, SNB-REACT, C-521/17, EU:C:2018:639, præmis 34, 36 og 38).

50 På baggrund af det ovenstående skal det andet spørgsmål besvares med, at artikel 4, litra c), i direktiv 2004/48 skal fortolkes således, at medlemsstaterne på EU-rettens nuværende udviklingstrin ikke er forpligtede til at anerkende, at organisationer til kollektiv forvaltning af intellektuelle ejendomsrettigheder, der efter reglerne er officielt anerkendt som berettigede til at repræsentere indehavere af intellektuelle ejendomsrettigheder, har direkte interesse i i eget navn at anmode om anvendelse af de i dette direktivs kapitel II fastsatte foranstaltninger, procedurer og retsmidler i det tilfælde, hvor det af den nationale lovgivning, der finder anvendelse, ikke fremgår, at disse organisationer skal have en direkte interesse i at forsvare de pågældende rettigheder.

Det tredje spørgsmål

51 Med det tredje spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, hvilken betydning det ved bedømmelsen af søgsmålskompetencen eventuelt i lyset af chartrets artikel 17 og 47 har, at den omhandlede organisation som licensaftaleorganisation også repræsenterer ophavsmænd, som ikke har bemyndiget den til at forvalte deres rettigheder, og at organisationens ret til at anlægge sag for at forsvare disse ophavsmænds rettigheder ikke er reguleret ved lov.

52 Som det fremgår af ordlyden af dette spørgsmål, således som det er formuleret af den forelæggende ret, er det stillet for det tilfælde, at det lægges til grund, at en kollektiv forvaltningsorganisation skal anses for at have en direkte interesse og søgsmålskompetence til i eget navn at optræde som part i tvister vedrørende rettigheder, der er omfattet af licenser med udvidet virkning.

53 Som generaladvokaten har anført i punkt 65 i forslaget til afgørelse, er dette ikke tilfældet i den foreliggende sag. For det første fremgår det ikke af den gældende EU-lovgivning, således som det er konstateret i denne doms præmis 48, at kollektive forvaltningsorganisationer skal have en direkte interesse i i eget navn at anmode om anvendelse af de foranstaltninger, procedurer og retsmidler, der er omhandlet i kapitel II i direktiv 2004/48. For det andet fremgår det klart af forelæggelsesafgørelsen, at disse organisationers søgsmålskompetence i finsk ret hverken er reguleret af en særlig bestemmelse herom i den nationale lovgivning, der finder anvendelse, eller af generelle processuelle regler.

54 Under disse omstændigheder, og henset til besvarelsen af det andet spørgsmål, er det ufornødent at besvare det tredje spørgsmål.

Sagsomkostninger

55 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagsomkostningerne. Bortset fra nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Femte Afdeling) for ret:

1) **Artikel 4, litra c), i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2004/48/EF af 29. april 2004 om håndhævelsen af intellektuelle ejendomsrettigheder**

   skal fortolkes således, at

   ud over betingelsen om, at organisationer til kollektiv forvaltning af intellektuelle ejendomsrettigheder skal have en direkte interesse i at forsvare de omhandlede rettigheder, er anerkendelsen af, at disse organisationer i eget navn kan anmode om anvendelse af de foranstaltninger, procedurer og retsmidler, der er fastsat i dette direktivs kapitel II, betinget af, at disse organisationer har søgsmålskompetence med henblik på at forsvare intellektuelle ejendomsrettigheder, hvilket kan følge af en særlig bestemmelse herom eller af generelle processuelle regler.

2) **Artikel 4, litra c), i direktiv 2004/48**

   skal fortolkes således, at

   medlemsstaterne på EU-rettens nuværende udviklingstrin ikke er forpligtede til at anerkende, at organisationer til kollektiv forvaltning af intellektuelle ejendomsrettigheder, der efter reglerne er officielt anerkendt som berettigede til at repræsentere indehavere af intellektuelle ejendomsrettigheder, har direkte interesse i i eget navn at anmode om anvendelse af de i dette direktivs kapitel II fastsatte foranstaltninger, procedurer og retsmidler i det tilfælde, hvor det af den nationale lovgivning, der finder anvendelse, ikke fremgår, at disse organisationer skal have en direkte interesse i at forsvare de pågældende rettigheder.

Underskrifter